Stockholms stad

PM Rotel VIII (Dnr KS 2019/1270)

Betänkandet Styrkraft i funktionshinderspolitiken (SOU 2019:23)

Remiss från Socialdepartementet
Remisstid den 29 november 2019

Borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

1. Remissen besvaras med hänvisning till vad som sägs i promemorian.
2. Paragrafen justeras omedelbart.

Föredragande borgarrådet Jan Jönsson anför följande.

Ärendet

Styrutredningen för funktionshinderspolitiken har haft i uppdrag att se över styrningen och uppföljningen av den nya politik som presenterades av regeringen och beslutades av riksdagen år 2017.

Det nya målet för funktionshinderspolitiken är att, med FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning som utgångspunkt, uppnå jämlikhet i levnadsvillkor och full delaktighet i samhället för personer med funktionsnedsättning i ett samhälle med mångfald som grund. Målet ska bidra till ökad jämställdhet och till att barnrättsperspektivet beaktas. Målet utgör den viktigaste grundförutsättningen för utredningens arbete och förslag. Regeringen vill att Sverige ska nå målet fortare och betänkandet Styrkraft i funktionshinderspolitiken innehåller förslag på hur Sverige ska styra politiken för att nå dit.

Utifrån att funktionshinderspolitiken berör hela samhället menar styrutredningen att vissa samhällsområden av särskild betydelse behöver prioriteras för att snabbare nå målet och de som ansvarar för olika områden behöver samarbeta. Utredningen lyfter sju områden: arbete, utbildning, transporter, kultur, vård, social välfärd och trygghet samt bostäder. Utredningen har även tagit fram övergripande mål och arbetsformer för områdena samt hur arbetet ska gå till samt vilka myndigheter som får det samordnande ansvaret. De är Arbetsförmedlingen, Statens skolverk, Trafikverket, Statens kulturråd, Socialstyrelsen samt Boverket. De samordnade myndigheterna ska ta fram planer och ansvara för hur arbetet ska genomföras, ta fram indikatorer, samarbeta med kommuner och organisationer.

Socialdepartementet har skickat betänkandet på remiss till Stockholms stad för yttrande.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, arbetsmarknadsnämnden, idrottsnämnden, kulturnämnden, socialnämnden, stadsbyggnadsnämnden, trafiknämnden, Farsta stadsdelsnämnd, Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd, Norrmalms stadsdelsnämnd och kommunstyrelsens råd för funktionshinderfrågor. Idrottsnämnden, kulturnämnden, socialnämnden och trafiknämnden har svarat med kontorsyttranden. Kommunstyrelsens råd för funktionshinderfrågor har inte hunnit behandla ärendet, utan avser skicka sina synpunkter direkt till Socialdepartementet innan remisstidens utgång.

Stadsledningskontoret delar uppfattningen att en stor del av ansvaret för det praktiska genomförandet av funktionshinderspolitiken hamnar på kommunen och att kommunens sätt att ta sig an arbetet därför blir centralt för att det nationella målet ska uppnås.

Arbetsmarknadsnämnden anser att de sju prioriterade områdena är viktiga för att nå framgång med den nya funktionshinderpolitiken.

Idrottsförvaltningen anser att det skulle behöva pekas ut hur uppföljningen ska ske och vem som är ansvarig myndighet för de två frågorna *Folkhälsa* samt *Fritid och idrott*.

Kulturförvaltningen konstaterar att tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning är en prioriterad fråga som berör samtliga förvaltningens verksamheter.

Socialförvaltningen ser vikten av att ansvaret blir tydligt för de prioriterade områdena och att en fungerande samverkan mellan områdena också är en viktig faktor i hur arbetet fortlöper.

Stadsbyggnadsnämnden är positiva till flera aspekter av förslaget, men anser samtidigt att de områden som utredningen behandlar inte så lätt kan värderas innan de konkretiseras i verklig handling. Målet för det samhällsområde som stadsbyggnadsnämnden berörs av bör också formuleras om.

Trafikkontoret ser positivt på att kommuners roll uppmärksammas och att utredningen tydliggör vikten av samverkan mellan aktörer på olika nivåer för att säkra framdrift och effektivitet i funktionshinderspolitiken.

Farsta stadsdelsnämnd bedömer att om förslagen ska realiseras kan detta kräva extra resurser till berörda myndigheter och samhällsaktörer, utöver de resurser som i dagsläget finns anslagna.

Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd ser positivt på utredningens förslag och prioriteringar.

Norrmalms stadsdelsnämnd delar utredningens uppfattning om att kommunsektorn behöver involveras och ges förutsättningar för att uppnå det nya nationella funktionshindersmålet genom att aktivt informeras och involveras i arbetet.

Mina synpunkter

Funktionsnedsättning ska aldrig vara ett hinder för att någon ska kunna utvecklas och leva det liv som den önskar. För detta krävs att det offentliga samlat och systematiskt arbetar för att undanröja funktionshinder och stärka individens egenmakt och möjligheter att delta i samhällslivet. Jag välkomnar att styrutredningen för funktionshinderspolitiken tar ett samlat grepp om de områden och frågor som är av särskild vikt för att uppnå de mål för funktionshinderspolitiken som riksdagen fastställt.

Likt stadsledningskontoret välkomnar jag också att regeringen lyfter fram kommunsektorns betydelse för att förverkliga de nationella funktionshinderpolitiska målen. Statliga myndigheter och befintlig lagstiftning måste ge kommunerna möjligheter att bidra till att uppnå målen, inte utgöra hinder. Jag välkomnar därför i synnerhet att Försäkringskassan får ett särskilt utpekat ansvar för att bidra till genomförande och uppföljning av funktionshinderspolitiken.

Förväntningar från statens sida på att kommunerna ska ta en stor roll inom funktionshinderspolitiken måste också följas av en ambition från staten att ge kommunerna förutsättningarna att göra det. För att de funktionshinderspolitiska målen rent faktiskt ska uppnås, och att personer med funktionsnedsättning ska uppleva konkreta förbättringar i sina livsvillkor och möjligheter, krävs också att kommunerna har ekonomiska förutsättningar att uthålligt tillhandahålla omsorg, utbildning, tjänster och tekniska lösningar av den kvalitet som krävs, i ett läge där kommunsektorn står med vikande ekonomi och växande och konkurrerande välfärdsbehov inom flera olika sektorer.

Statsbidrag bör härvid syfta till att ge kommunerna större möjligheter att långsiktigt och förutsägbart prioritera utifrån lokala behov istället för att behöva lösa problem som kanske för stunden uppmärksammats i vissa delar av landet men som inte finns i andra. Detta gäller i synnerhet med tanke på att kommunernas arbete på det funktionshinderspolitiska området spänner över i princip samtliga kommunala verksamhetsområden och att de mest prioriterade utmaningarna därför kan vara av mycket olika karaktär.

Utredningen resonerar vidare om vikten av att myndigheters uppföljning i större grad måste kompletteras med analys. För att parafrasera utredningen räcker det inte med att bara redovisa vad som har gjorts, uppföljningen måste också ge svar på frågor såsom *Vart ska man rikta resurserna?* och *Blev det som var sagt också gjort?* Endast på så sätt kan uppföljning fungera som en motor för utveckling av verksamhet.

Jag välkomnar denna ansats men vill också tillägga frågan *Hur gör man det bästa man kan?* Det svenska välfärdssamhällets organisering, med relativt små men självstyrande kommuner, i kombination med högt ställda krav på kvalitet inom offentliga tjänster, ställer stora krav på kommunerna att göra rätt saker. Som utredningen konstaterar krävs det politisk vilja för att uppnå de funktionshinderspolitiska målen. Men det krävs också vetande och kunnande.

Jag efterlyser därför en mer omfattande diskussion om förutsättningarna för en effektiv kunskapsstyrning av kommunernas och landstingens verksamhet. Vet kommunerna vilka evidensbaserade metoder, eller vilka verkningsfulla lösningar, som finns för att förverkliga målen? Och vad behöver de för att kunna veta det? Socialstyrelsens roll som kunskapsmyndighet nämns förvisso men detta område hade varit förtjänt av en mer ingående diskussion, såväl inom som bortom socialtjänstens område.

Jag ser avslutningsvis, likt stadsledningskontoret, värdet av att involvera funktionshinderrörelsen och att hitta effektiva former för att låta dess insikter och erfarenheter bidra till utformningen av politik och beslut både lokalt och nationellt. Jag vill också betona den roll som det civila samhället i vid bemärkelse, såsom anhöriga, brukarorganisationer och intresseorganisationer, spelar för att förverkliga de funktionshinderspolitiska målen, och vikten av att deras förutsättningar belyses. Jag hänvisar i övrigt till stadsledningskontorets tjänsteutlåtande.

Jag föreslår att borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

1. Remissen besvaras med hänvisning till vad som sägs i promemorian.
2. Paragrafen justeras omedelbart.

Stockholm den 13 november 2019

JAN JÖNSSON

Bilagor

1. Reservationer m.m.
2. Styrkraft i funktionshinderspolitiken (SOU 2019:23)

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Remissammanställning

Ärendet

Styrutredningen för funktionshinderspolitiken har haft i uppdrag att se över styrningen och uppföljningen av den nya politik som presenterades av regeringen och beslutades av riksdagen år 2017.

Det nya målet för funktionshinderspolitiken är att, med FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning som utgångspunkt, uppnå jämlikhet i levnadsvillkor och full delaktighet i samhället för personer med funktionsnedsättning i ett samhälle med mångfald som grund. Målet ska bidra till ökad jämställdhet och till att barnrättsperspektivet beaktas. Målet utgör den viktigaste grundförutsättningen för utredningens arbete och förslag. Regeringen vill att Sverige ska nå målet fortare och betänkandet Styrkraft i funktionshinderspolitiken innehåller förslag på hur Sverige ska styra politiken för att nå dit.

Utifrån att funktionshinderspolitiken berör hela samhället menar styrutredningen att vissa samhällsområden av särskild betydelse behöver prioriteras för att snabbare nå målet och de som ansvarar för olika områden behöver samarbeta. Utredningen lyfter sju områden: arbete, utbildning, transporter, kultur, vård, social välfärd och trygghet samt bostäder. Utredningen har även tagit fram övergripande mål och arbetsformer för områdena samt hur arbetet ska gå till samt vilka myndigheter som får det samordnande ansvaret. De är Arbetsförmedlingen, Statens skolverk, Trafikverket, Statens kulturråd, Socialstyrelsen samt Boverket. De samordnade myndigheterna ska ta fram planer och ansvara för hur arbetet ska genomföras, ta fram indikatorer, samarbeta med kommuner och organisationer.

Socialdepartementet har skickat betänkandet på remiss till Stockholms stad för yttrande.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, arbetsmarknadsnämnden, idrottsnämnden, kulturnämnden, socialnämnden, stadsbyggnadsnämnden, trafiknämnden, Farsta stadsdelsnämnd, Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd, Norrmalms stadsdelsnämnd och kommunstyrelsens råd för funktionshinderfrågor. Idrottsnämnden, kulturnämnden, socialnämnden och trafiknämnden har svarat med kontorsyttranden. Kommunstyrelsens råd för funktionshinderfrågor har inte hunnit behandla ärendet, utan avser skicka sina synpunkter direkt till Socialdepartementet innan remisstidens utgång.

Innehållsförteckning

Sid

Stadsledningskontoret 6
Arbetsmarknadsnämnden 7
Idrottsförvaltningen 8
Kulturförvaltningen 9

Socialförvaltningen 9
Stadsbyggnadsnämnden 10
Trafikkontoret 11
Farsta stadsdelsnämnd 12
Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd 13
Norrmalms stadsdelsnämnd 13

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 31 oktober 2019 har i huvudsak följande lydelse.

I budget 2019 återfinns verksamhetsmålet *1.4 I Stockholm får människor i behov av stöd insatser i tid präglade av hög kvalitet, evidens och rättssäkerhet.* Det är viktigt att insatser anpassas till den enskildes individuella behov och utformas så att de är lättillgängliga för de personer som behöver dem och stärker deras förmåga att leva ett självständigt liv. Stadsledningskontoret anser att betänkandet Styrkraft i funktionshinderspolitiken bidrar till arbetet med att nå stadens mål.

Jämfört med strategiperioden 2011-2016 har utredningen tagit fasta på kommunsektorns tydliga involvering i och inflytande över styrning och uppföljning av funktionshinderspolitiken. Stadsledningskontoret delar uppfattningen att en stor del av ansvaret för det praktiska genomförandet av funktionshinderspolitiken hamnar på kommunen och att kommunens sätt att ta sig an arbetet därför bli centralt för att det nationella målet ska uppnås. I styrhänseende kan Sveriges långtgående kommunala självstyre utgöra ett hinder, vilket utredningen kanske hade behövt uppmärksammat mer. Oavsett detta kommer kommunerna troligtvis att behöva ytterligare vägledning och verktyg som stöd i arbetet.

Svårigheter som hänger samman med styrningen och uppföljningen av funktionshinderspolitiken på nationell nivå får även återverkningar på styrningen och uppföljningen på kommunal nivå. Utredningen om styrkraft i funktionshinderspolitiken är därför av stort intresse även för staden, och för styrningen av arbetet med Program för tillgänglighet och delaktighet för personer med funktionsnedsättning 2018-2023 i staden. Utredningen lyfter fram sju samhällsområden och sju frågor av särskild vikt som behöver prioriteras i styrningen och uppföljningen av den nya funktionshinderspolitiken. Stadens program för tillgänglighet och delaktighet täcker in dessa samhällsområden och frågor.

Utredningen understryker behovet av att ta tillvara personer med funktionsnedsättning som idégivare och medskapare på ett sätt som innebär att samråd med fokus på information övergår till att bli forum för dialog och inflytande. Det behövs mycket mer av dialog och samverkan för att förstå vilka åtgärder som är viktiga att prioritera i kommunens arbete och för att kunna följa upp träffsäkerheten i de åtgärder som planeras och genomförs. Stadens pågående översyn av råden för funktionshinderfrågor visar att stor möda behöver läggas på att hitta dialogformer som är ändamålsenliga för alla parter. Även i detta arbete kan kommunen behöva vägledning och stöd.

Utredningen betonar att uppföljning i sig är ett viktigt styrinstrument och att en aktiv uppföljning ger en viktig signal till de ansvariga aktörerna och deras ledningar om att riksdag och regering ser funktionshinderspolitiken som ett tydligt prioriterat område. Stadsledningskontoret tolkar det som att den formella styrningen främst kommer att riktas mot de statliga myndigheterna, men att uppföljningen även ska riktas mot andra aktörer, t.ex. kommunernas verksamheter. Stadsledningskontoret efterlyser en ökad tydlighet och vägledning i hur kommunerna själva kan följa upp sitt arbete.

Vidare föreslår utredningen en skärpning av förordningen som styr myndigheternas ansvar för funktionshinderpolitiken, att principen om universell utformning ska vara vägledande och att kunskapen om levnadsvillkoren för människor med funktionsnedsättning ska öka. Förslaget om att principen om universell utformning ska vara vägledande för de statliga myndigheternas arbete anser stadsledningskontoret vara väldigt bra.

Gruppen personer med funktionsnedsättning är heterogen och funktionsnedsättning registreras av integritetsskäl inte. Det är också många andra faktorer som påverkar levnadsvillkoren och delaktigheten i samhället. Avsaknaden av en enhetlig definition av vilka som ingår i målgruppen försvårar att följa upp levnadsvillkoren också på kommunal nivå. Utredningen föreslår att Statistiska Centralbyrån (SCB) ges i uppdrag att bland annat ta fram en enhetlig definition på funktionsnedsättning för statistiksammanhang, vilket är välkommet. Ett sådant uppdrag har redan lämnats till Statistiska Centralbyrån (SCB) i maj 2019.

Remissen om betänkandet Styrkraft i funktionshinderspolitiken anses besvarad med hänvisning till stadsledningskontorets tjänsteutlåtande.

Arbetsmarknadsnämnden

Arbetsmarknadsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 22 oktober 2019 följande.

1. Arbetsmarknadsnämnden beslutade att hänvisa till förvaltningens tjänsteutlåtande som sitt svar på remissen.
2. Arbetsmarknadsnämnden beslutade att justera paragrafen omedelbart.

Ersättaryttrande gjordes av Maria Jansson (Fi), *bilaga 1*.

Arbetsmarknadsförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 10 oktober 2019 har i huvudsak följande lydelse.

Arbetsmarknadsförvaltningen välkomnar intentionerna och målsättningarna i den nya funktionshinderpolitiken. Förvaltningen anser att de sju prioriterade områdena (arbete och försörjning, utbildning och livslångt lärande, transporter, kultur, hälso- och sjukvård samt tandvård, social välfärd och trygghet samt bostad, byggd miljö och samhällsplanering) är viktiga för att nå framgång med den nya funktionshinderpolitiken.

Arbetsmarknadsförvaltningen instämmer i utredningens synpunkt att området arbete och försörjning har en avgörande betydelse för jämlika levnadsvillkor och delaktighet i samhällslivet för personer med funktionsnedsättning. Förvaltningen är positiv till föreslagna förordningsändringar som förtydligar instruktionerna till berörda myndigheter. Rätten till arbete är en central utgångspunkt i förvaltningens arbete med målgruppen funktionsnedsatta. Det finns, precis som framgår av utredningen, utmaningar. I förvaltningens arbete uppstår hinder på grund av regelverk, ersättningar och myndighetssamverkan som försvårar för målgruppen att pröva sin arbetsförmåga. Det kan handla om en rädsla hos individen att förlora sin ersättning, sin plats inom daglig verksamhet etc. om individen prövar arbete som sedan inte leder till anställning. Förvaltningen har initierat ett utvecklingsarbete med hjälp av finansiering från Samordningsförbundet Stockholm samt ett av Europeiska socialfonden beviljat projekt *Rätt stöd för mig* som syftar till att förbättra övergångar till arbetsmarknaden från gymnasiesärskola och daglig verksamhet.

Arbetsmarknadsförvaltningen menar att utbildning och livslångt lärande är en viktig grundförutsättning för att nå framgång inom arbete och försörjning och anser därmed att det övergripande målet för området *att personer med funktionsnedsättning har jämlika möjligheter till utbildning och livslångt lärande* måste tillgodoses.

Arbetsmarknadsförvaltningen håller med utredningen om att de prioriterade områdena är sammanlänkade och att alla måste fungera för att uppnå intentionen i funktionshinderpolitiken. Därmed är utredningens breda ansats bra.

Arbetsmarknadsförvaltningen är positiv till att en nationell samordnare tillsätts för att stödja den nya funktionshinderpolitiken. Det är viktigt att en sådan funktion också inhämtar och förmedlar vidare hinder och svårigheter i myndigheternas system. Förvaltningen ser att en nationell samordnare behöver arbeta för att:

- Förtydliga ansvarsfördelning, uppföljning och styrning
- Identifiera strukturella och organisatoriska problem, samt motverka att det blir individens problem.
- Identifiera och undanröja inlåsningseffekter
- Säkerställa att insatser och trygghetssystem syftar till att stödja återgång i arbete och studier
- Verka för att bättre stöd erbjuds i syfte att fler får möjligheter till kunskap, validering och examen
- Verka för att arbetsmarknadspolitiska åtgärder i större utsträckning kan kombineras med utbildning
- Bidra till ökad kunskap om FN-konventionen
- Bidra till att stärka rättighetsperspektivet

Bidra till mer fokus på attityder och fördomar samt ökad kunskap om vikten av en inkluderande arbetsmarknad.

Idrottsförvaltningen

Idrottsförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 29 oktober 2019 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen anser att betänkandets förslag till styrning av funktionshinderspolitiken är rätt väg att gå för att politiken ska få den genomförbarhet som behövs.

Två frågor som är av särskild vikt utöver de sju prioriterade samhällsområdena är *Folkhälsa* samt *Fritid och idrott* som berör förvaltningen ligger i linje med det idrottspolitiska programmet. Hur uppföljningen av dessa ska ske och förslag på ansvarig myndighet presenterar utredningen inga tydliga förslag på vilket dessa områden skulle behövas.

Inom *Fritid och idrott* läggs stor vikt på idrottsrörelsen med Riksidrottsförbundet som en samordnande roll för att skapa likvärdiga förutsättningar för personer med funktionsnedsättningar inom idrotten. Detta är ett uppdrag som Riksidrottsförbundet har haft tidigare också men uppdraget är långt ifrån uppfyllt. På lokal nivå krävs ändå att de enskilda idrottsföreningarna har det egna intresset och engagemanget. Det ser olika ut beroende på var det finns föreningar som delar målet. Det som föreningslivet inte förmår eller vill täcka i utbudet bör kommunerna klara av för att se till att utbudet är likvärdigt för personer med eller utan funktionsnedsättning. Förvaltningen påpekar även att engagemang för att erbjuda en motions- och idrottsverksamhet för målgruppen också kan finnas hos andra föreningar som inte är organiserade under Riksidrottsförbundet. Ytterligare en organisation som skulle kunna arbeta för mer fysisk aktivitet hos personer med funktionsnedsättning kan vara Svenskt friluftsliv.

Inom *Folkhälsa* nämns Folkhälsomyndigheten med ett av sina uppdrag att följa hälsoläget i befolkningen och faktorer som påverkar det. Förvaltningen ser vikten av att utveckla metoder för att följa upp hälsoläget hos personer med olika funktionsnedsättningar för att få ett tillförlitligt resultat. Då det finns en mängd olika typer av funktionsnedsättningar och alla dessa bör inte slås ihop till en grupp utan resultaten bör presenteras separat för olika grupper

av funktionsnedsättningar. Därtill bör vikt läggas på jämlikhets- och jämställdhetsaspekter i undersökningar.

Transporter, ett av de viktiga samhällsområdena för funktionshinderspolitiken är avgörande för att personer med funktionsnedsättning ska kunna delta i kultur, fritids och idrottsverksamheter på jämlika villkor. Förvaltningen påpekar att det ofta som komplement till själva transporten även krävs ledsagning, tolkning, syntolkning och andra individuella insatser för att kunna vara delaktig.

Kulturförvaltningen

Kulturförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 7 oktober 2019 har i huvudsak följande lydelse.

Kulturförvaltningen välkomnar att betänkandet Styrkraft i funktionshinderspolitiken tagits fram. Tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning är en prioriterad fråga som berör samtliga förvaltningens verksamheter. Kulturförvaltningen arbetar efter Stockholms stads program för tillgänglighet och delaktighet för personer med funktionsnedsättning 2018-2023 inom ramen för ordinarie planering och uppföljning av verksamheten. Programmet bygger även det på FN:s konvention och principen om universell utformning.

Det sker löpande kontakt mellan kulturnämndens råd för funktionshinderfrågor och kulturförvaltningen för att hitta nya samarbetsformer. Dessutom har representanter för kulturförvaltningen nyligen varit med och diskuterat funktionshinderrådens fortsatta roll inom Stockholms stad, och hur rådens synpunkter och kunskap bättre skulle kunna tas till vara inom stadens verksamheter.

Socialförvaltningen

Socialförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 9 september 2019 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen ställer sig överlag positiv till de förslag som lyfts fram i betänkandet.

Förvaltningen delar utredningens bedömning att politikens ansvar på alla nivåer är av vikt för att funktionshinderspolitiken ska få ett genomslag i det svenska samhället samt att en tydlig styrning och ansvarsfördelning kan skapa förutsättningar för att målet med politiken uppfylls.

De prioriterade områdena har tydlig koppling och relevans till politiken. Förvaltningen ser vikten av att ansvaret blir tydligt för de prioriterade områdena och att en fungerande samverkan mellan områdena också är en viktig faktor i hur arbetet fortlöper.

Förvaltningen vill lyfta fram att det är av vikt att de mål och indikatorer som tas fram ligger i linje med Agenda 2030 och konventionen för att undvika att egna mål utvecklas, nationella gemensamma mål är en viktigt utgångpunkt i arbetet.

Det är positivt att nyttja befintlig kompetens samtidigt ställer sig förvaltningen frågan om den brist på kunskap och de skillnader som utredningen uppmärksammar undanröjs genom att decentralisera beslutsfattandet. Förvaltningen tänker att detta kan behöva mötas upp även på fler sätt.

Utredningens förslag att tillsätta en neutral samordnare är bra. Förvaltningen instämmer i att det bör vara en obunden person och vill lyfta vikten av att det råder enighet kring samordnarens mandat för att skapa förutsättningar för ett bra arbete.

Det nationella målet ska bidra till ökad jämställdhet vilket utredningen beaktat i sina förslag och bör leda till positiva konsekvenser och att förutsättningarna blir bättre för personer med funktionsnedsättning. Barnperspektivet i förslagen bedöms leda till att barn

med funktionsnedsättning ges ökade förutsättningar till jämlikhet i levnadsvillkor och full delaktighet i samhället.

Utredningen lyfter fram betydelsen av kunskap om FN konventionen samt behovet av spridning av kunskapen. FN konventionen har lagt fram delar om det nationella politiska ansvaret, vikten av att involvera funktionshindersrörelsen och flera parter i genomförandet samt ansvaret på regional och lokalnivå. Förvaltningen instämmer i att det finns ett behov av kunskap och att delarna i förslaget kan skapa förutsättning för att funktionshinderspolitikens genomförs.

Förvaltningen föreslår att socialnämnden hänvisar till detta kontorsyttrande som svar på remissen.

Stadsbyggnadsnämnden

Stadsbyggnadsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 24 oktober 2019 följande.

Stadsbyggnadsnämnden beslutar enligt stadsbyggnadskontorets förslag:

1. Stadsbyggnadsnämnden beslutar att överlämna kontorets tjänsteutlåtande som svar på remissen från kommunstyrelsen.
2. Stadsbyggnadsnämnden beslutar att omedelbart justera paragrafen.

Ersättaryttrande gjordes av Madeleine Kaharascho Fridh (Fi), *bilaga 1.*

Stadsbyggnadskontorets tjänsteutlåtande daterat den 7 oktober 2019 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsbyggnadskontoret bedömer att samhällsområdet ”Bostad, byggd miljö och samhällsplanering” är det som närmast berör stadsbyggnadsnämnden. Det är logiskt att Boverket pekas ut som samordnande myndighet för samhällsområdet och det är enligt kontoret positivt att Socialstyrelsen pekas ut som ytterligare myndighet med särskilt ansvar inom området. Därmed täcks även ansvaret för bostadsanpassning, LSS, mm, in. Samhällsområdet inrymmer därmed hela stadsutvecklingsprocessen, från idé till befintlig bebyggelse, och också hela stadsbyggnadsnämndens ansvarsområde. Det anser stadsbyggnadskontoret är mycket positivt.

Övergripande mål för samhällsområdet föreslås vara att ”personer med funktionsnedsättning har möjlighet att välja var och med vem de vill bo och tillgång till byggd miljö på jämlika villkor som andra”. Stadsbyggnadskontoret har ingenting att invända mot målet som sådant, men anser att det kan utvecklas för att förtydligas språkligt samt vad gäller syfte. Så som det nu är formulerat ställs en ideal situation mot en ojämlikhet som förutsätts komma av en funktionsnedsättning. Målets styrande verkan riskerar dock att förtas av att tillgången till den idealsituation som är utgångspunkt är mycket ojämlikt fördelad i samhället av en rad andra skäl. Det vore bättre med en målformulering som inte väckte frågor kring vad som ska mätas mot vad. Ska personer med funktionsnedsättning jämföras med alla andra eller andra i sin åldersgrupp? Eller i sitt inkomstskikt? Eller ska personer med funktionsnedsättning kompenseras inom detta samhällsområde för ojämlikheter som uppkommit inom andra samhällsområden? Dessa och andra frågeställningar ska givetvis inte undvikas, men som målformuleringen nu är formulerad riskerar det att motverka samling kring ett mål. Det sätt på vilket man väljer att besvara dem kommer att definiera hela målets konkreta innebörd.

Stadsbyggnadskontoret ser positivt på ambitionerna till ett samlat arbete, enligt den interaktiva samhällsstyrning som beskrivs. Inom det samhällsområde som avgränsas av definitionen finns starka beroenden mellan statliga, kommunala och privata aktörer.

Stuprörsarbete och åtgärder i avgränsade delar av processen leder lätt till suboptimeringar, liksom till att dagens lösning visar sig vara morgondagens problem. Stadsbyggnadskontoret ser också positivt på att en samordnande kraft för området. Det förutsätter dock att det finns förutsättningar att formera en sådan. Erfarenheten säger att implementering av gemensamma förhållningssätt, gemensamma perspektiv, klargörande av roller, samsyn om utvecklingsfrågor, mm, tar tid och har sin egen form av investeringskostnader.

Stockholm har för övrigt egna erfarenheter av liknande organisation inom tvärsektoriella områden. Stadsbyggnadskontorets erfarenhet är att det är ett mycket fruktbart arbetssätt i de fall de ingående aktörerna tydligt kan se målbilden och kan se sin och andras roll för helheten. Då blir det ett effektivt arbetssätt. I det fall den gemensamma målbilden är otydlig och de ingående aktörerna inte är överens som rollfördelning så leder det till samma suboptimeringar som arbete i stuprör. Modellens styrkor blir alltså lätt dess svaghet.

Det fokus på uppföljning som utredningen ger uttryck för anser kontoret är mycket positivt. Kontoret delar utredningens bedömning att en grundlig uppföljning har potential att ha en kraftfull styrande effekt i sig. En bra jämförelse är jämställdhetsintegreringen som metod. Kontoret ser också positivt på en potentiell tillgång till bättre kunskapsunderlag och analyser för samhällsplaneringen.

En stor styrka i utredningen är att den inte bara påtalar de möjligheter som finns inom det stora och resursstarka samhällsområde inom vilket stadsbyggnadsnämnden verkar. Det faktum att området är så stort, komplext och involverar så många olika beslutsnivåer och aktörer, gör att det blir än viktigare med tydliga, uthålliga prioriteringar. Kan en ny statlig styrmodell för funktionshinderspolitiken bidra till att få hela stadsutvecklingsprocessen att formera sig kring några gemensamma prioriteringar så skulle det potentiellt kunna få en betydligt större effekt än flera enskilda, till synes kraftfulla åtgärder från ensamma aktörer/beslutsfattare inom avgränsade delar av stadsbyggnadsprocessen. Det finns också många fall av ömsesidig påverkan i olika delar av stadsbyggnadsprocessen. Hela processen måste därför ses som ett system.

Vad gäller en nationell samordnare så är det svårt att vara entydig. Som alla personliga ämbeten, utan direkt beslutskraft, så avgör kontexten och personliga egenskaper i mångt och mycket vad som är möjligt att åstadkomma. Inte minst om funktionen är tillfällig. Stadsbyggnadskontoret kan å ena sidan se en fördel med den fria roll som utredningen pekar på avseende relationen till olika beslutsnivåer och aktörer. Genom att inte bli en institutionell del av området så behöver inte den nationella samordnaren lägga tid och resurser på att definiera sin roll. Å andra sidan finns alltid risken att den nationella samordnaren, med sin fria ställning, för uppmärksamheten bort från det område den ska påverka/stimulera och till sig själv. Uppdraget, och de förväntningar det för med sig, ställer stora krav på samordnaren och dess uppdragsgivare vad gäller förmåga att balansera den fria rollen med en god försänkning och ett gott samarbete med aktörerna inom de samhällsområden vars utveckling man ska befrämja.

Sammanfattningsvis anser stadsbyggnadskontoret att utredningens förslag kan vara fruktbara under följande förutsättningar. För det första om de föreslagna ansvariga myndigheterna får förutsättningar och förmår fylla sin roll. För det andra om man är beredd att göra den nödvändiga ”investering” som krävs i det tidiga skedet i syfte att skapa en gemensam förståelse inom samhällsområdet. Annars riskerar modellen att bli en maskerad traditionell stuprörsprodukt. För det tredje om den nationella samordnaren kan lyckas med sitt uppdrag och kan stimulera utvecklingen inom samhällsområdet utan att det blir en aktör skild från det reguljära arbetet inom samhällsområdet. För det fjärde bör målet för samhällsområdet formuleras om i enlighet med ovanstående.

Stadsbyggnadskontoret föreslår stadsbyggnadsnämnden besluta att godkänna kontorets utlåtande, överlämna det till kommunstyrelsen som svar på remissen samt förklara beslutet omedelbart justerat.

Trafikkontoret

Trafikkontorets tjänsteutlåtande daterat den 11 september 2019 har i huvudsak följande lydelse.

God fysisk tillgänglighet är en förutsättning för att kunna färdas i staden, på väg till sin skola, arbetsplats eller fritidsaktivitet. Ökad tillgänglighet ökar också förutsättningarna för delaktighet i samhället och kan på så sätt minska ohälsa till följd av utanförskap. Därför ser trafikkontoret positivt på att utredningen lyfter fram transporter som ett viktigt område för funktionshinderspolitiken, och att Trafikverket och Trafikanalys föreslås få ett särskilt ansvar som samordnande myndigheter. Kontoret ser även positivt på att kommuners roll uppmärksammas och att utredningen tydliggör vikten av samverkan mellan aktörer på olika nivåer för att säkra framdrift och effektivitet i funktionshinderspolitiken.

Målet om att personer med funktionsnedsättning ska ha jämlik tillgång till transporter är i linje med nämndmålet att Stockholms offentliga rum ska vara tillgängliga för alla, som tagits fram för trafiknämnden och som trafikkontoret arbetar aktivt med. Stadsmiljöns tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning en viktig fråga för att staden ska vara tillgänglig för alla och kontoret arbetar med ett integrerat tillgänglighetsperspektiv. Förutom att åtgärda enkelt avhjälpta hinder, arbetar kontoret bl.a. med att följa upp att villkor för upplåtelser följs, bevaka att platser är tillgängliga under gatuarbeten och att utbilda medarbetare och entreprenörer genom så kallade insiktsutbildningar. Trafikkontoret samverkar även med nämndens råd för funktionshinderfrågor som sammanträder tio gånger per år och då ger värdefulla synpunkter och konstruktiva förslag till förbättringar av Stockholms utemiljö.

Trafikkontoret kommer fortsätta att arbeta för att göra stadsmiljön mer tillgänglig. Under 2019 prioriteras bl.a. att utveckla vinterväghållningen på stadens trottoarer genom sopsaltning, halvera avgiften för parkeringstillstånd för rörelsehindrade, tillgänglighetsanpassa stadsmiljön med t.ex. nya sittplatser, bredare övergångsställen och kantstenshöjningar vid busshållplatser och ta bort övergivna cyklar som hindrar framkomligheten.

En stadsmiljö som är tillgänglig för personer med funktionsnedsättning är exempel på god planering som gynnar alla. Därför ser kontoret positivt på utredningens förslag för att stärka styrkraften i funktionshinderspolitiken så att Stockholm kan bli en stad som är tillgänglig för alla.

Farsta stadsdelsnämnd

Farsta stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 26 september 2019 följande.

Stadsdelsnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen av förslag till styrkraft i funktionshinderpolitiken (SOU 2019:23).

Farsta stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 10 september 2019 har i huvudsak följande lydelse.

Utredaren problematiserar kring olika utmaningar, pekar på möjligheter och vad som krävs för att nå det nya nationella målet.

Förvaltningen delar den problembild och de möjligheter som utredaren pekar på. Vi har inget att invända mot de förslag som utredaren lyfter fram utan ställer oss positiva till att förslagen realiseras. Dock bedömer vi att om förslagen ska realiseras kan detta kräva extra resurser till berörda myndigheter och samhällsaktörer, utöver de resurser som i dagsläget finns anslagna.

Förvaltningen delar utredarens uppfattning om att en förutsättning att nå funktionshinderspolitikens mål är att ansvars- och rollfördelningen tydliggörs. Förvaltningen betonar i sammanhanget att det är av yttersta vikt att nödvändig information når ut till berörda parter, att kommuner och regioner görs delaktiga och ges rätt förutsättningar samt att staden centralt utarbetar riktlinjer samt stöd- och styrdokument för hur stadsdelsnämnderna och förvaltningarna ska samverka med berörda myndigheter och aktörer lokalt.

Förvaltningen föreslår att stadsdelsnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd

Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 17 oktober 2019 följande.

Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Hässelby-Vällingby stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 24 september 2019 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen ser positivt på utredningens förslag och prioriteringar.

Norrmalms stadsdelsnämnd

Norrmalms stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 24 oktober 2019 följande.

Remissen besvaras med förvaltningens tjänsteutlåtande.

Norrmalms stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 23 september 2019 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen har inget att invända mot de förslag som utredningen presenterar och är positiva till att förslagen förvekligas.

Förvaltningen delar utredningens uppfattning om att kommunsektorn behöver involveras och ges förutsättningar för att uppnå det nya nationella funktionshindersmålet genom att aktivt informeras och involveras i arbetet. Utifrån utredningens förslag anser förvaltningen att staden centralt bör utarbeta riktlinjer och styrdokument för hur stadsdelsnämnderna ska samverka med berörda myndigheter och aktörer på lokal nivå.

Reservationer m.m.

Arbetsmarknadsnämnden

Ersättaryttrande gjordes av Maria Jansson (Fi) enligt följande.

Betänkandet tar upp en viktig fråga – hur samordningen och styrningen av det tvärsektoriella området funktionshinderpolitik ska ordnas för att bidra till att målen för politiken, grundade i FN-konventioner och mänskliga rättigheter, ska kunna uppnås. Feministiskt initiativ instämmer i arbetsmarknadsförvaltningens svar men vill utöver det anföra:

Det är lovvärt att betänkandet lägger stor vikt vid området arbete och försörjning, då det finns mycket kvar att göra på just detta område. Feministiskt initiativ menar dock att frågan om arbete och försörjning också bör kopplas till frågor om politiskt inflytande och makt i samhället. Inflytandet över samhället, och inte bara den egna situationen, ett tema som är centralt i diskussioner om andra gruppers jämlikhet, så som exempelvis i regeringens jämställdhetsmål, glöms nästan alltid bort i diskussioner om funktionshinderpolitik.

Samordning är viktigt, men lika viktigt är att en ny modell för styrning innehåller säkerhetsventiler som möjliggör för de olika aktörerna på olika nivåer att ifrågasätta och påkalla uppmärksamhet i de fall då samordningen innebär att politiken landar olyckligt, så som i de många fall som uppmärksammats i samband med neddragningar på assistansersättning från Försäkringskassan nyligen. Ett större inslag av samråd med funktionshinderrörelsen är en viktig garant för att undvika den typen av problem, samtidigt som det inte kan ses som ett vaccin för att policies som drabbar människor på ett orimligt sätt ändå kan komma att beslutas. Ett tydliggörande av hur sådana kontrollmekanismer och säkerhetsventiler är tänkta att fungera är önskvärt.

Stadsbyggnadsnämnden

Ersättaryttrande gjordes av Madeleine Kaharascho Fridh (Fi) enligt följande.

Betänkandet tar upp en viktig fråga – hur samordningen och styrningen av det tvärsektoriella området funktionshinderpolitik ska ordnas för att bidra till att de mål för politiken, grundade i FN-konventioner och mänskliga rättigheter, ska kunna uppnås. Feministiskt initiativ instämmer i förvaltningens svar men vill utöver det anföra:

Det är lovvärt att betänkandet lägger stor vikt vid området arbete och försörjning, då det finns mycket att önska och arbete med just på det området. Feministiskt initiativ menar dock att frågan om arbete och försörjning också bör kopplas till frågor om politiskt inflytande och makt i samhället. Inflytandet över samhället, och inte bara den egna situationen, ett tema som är centralt i diskussioner om andra gruppers jämlikhet, så som exempelvis i regeringens jämställdhetsmål, glöms nästan alltid bort i diskussioner om funktionshinderpolitik. Så även här.

Samordning är viktigt, men lika viktigt är att en ny modell för styrning innehåller säkerhetsventiler som möjliggör för de olika aktörerna på olika nivåer att ifrågasätta och påkalla uppmärksamhet i de fall då samordningen innebär att politiken landar olyckligt, så som i de många fall som uppmärksammats i samband med neddragningar på assistansersättning från Försäkringskassan nyligen. Ett större inslag av samråd med funktionshinderrörelsen är ett viktigt inslag för att undvika den typen av problem, samtidigt som det inte kan ses som ett vaccin för att policys som drabbar människor på ett orimligt sätt

ändå kan komma att beslutas. Ett tydliggörande av hur sådana kontrollmekanismer och säkerhetsventiler är tänkta att fungera är önskvärt.